

Zeemonsters op pijpen, zie blz. 98

De Indiase opstand van
1857, Nana Sahib, zie blz.
84

De invloed van de
Nederlandse gietpijp op
diverse productiecentra, zie
blz. 86

Een zeemonsterpijp uit Grootebroek

Henk van Oostveen (henkenfransje@outlook.com)

Inleiding

In het jaarboek 2013 van de Pijpelogische Kring Nederland staat een zeer interessant artikel van Bert van der Lingen met de titel "Een zeemonsterpijp uit de Nieuwkoopse polder". Het artikel beschrijft zogenaamde zeemonster-pijpen waarvan de productieplaats tot op heden niet bekend is, maar gezien het grote aantal vondsten uit Noord Holland verwacht mag worden dat de pijpen in deze provincie zijn vervaardigd.

Bert van der Lingen onderscheidt in zijn artikel de volgende 3 basisvarianten:

I Zeemonsterpijp met inkepingen

II Zeemonsterpijp met gespleten tong

III Zeemonsterpijp zonder gespleten tong

De pijpen dateren uit de periode 1595 - 1620 en lijken al voor de komst van de jonaspijpen rond 1630 weer te zijn verdwenen. In mijn verzameling bevindt zich een zeemonsterpijp van het type III gevonden te Hoorn (Afb. 1).

Afb. 1.
Zeemonsterpijp,
vindplaats
Hoorn.

Recentelijk verwierf ik een zeemonster pijp die een aanvulling is op de door Bert van der Lingen beschreven varianten. Het gaat hier om een bodemvondst uit Grootebroek in West-Friesland (Afb. 2a, b en c).

Beschrijving van de pijp Het betreft hier een tabakspijp van klei met dubbelconische ketel, gebotterde kop zonder radering en lobvormige hiel met parelversiering. Ketel in reliëf een monsterachtige vissenkop met geopende bek met aan beide zijden tien tanden. Zowel de ogen als de neus van het zeemonster zijn zeer realistisch uitgevoerd. De hiel van de pijp vormt de rugvin van het zeemonster. Aan de bovenkant van het zeemonster, achter

zijn ogen bevinden zich aan weerszijden twee (eiken?)blaadjes. Aan de onderzijde zijn ook twee takje met elk drie blaadjes afgebeeld. Met de lobvormige hiel vertoont de pijp stilistisch overeenkomst met een barokpijp uit Enkhuizen (Oostveen en Stam, afb. 121). De zeemonsterpijp kan gedateerd worden in de periode 1630 - 1640.

Afb. 2a, 2b en 2c. Zeemonsterpijp, vindplaats Grootebroek

Conclusie

Met de vondst van een zeemonsterpijp uit Grootebroek is een nieuwe variant bekend geworden van de reeds eerder beschreven zeemonsterpijpen. De in dit

artikel getoonde pijp lijkt een late variant van de zeemonsterpijp uit de periode 1630-1640 die stilistisch goed aansluit bij barokpijpen die in dezelfde periode in West-Friesland worden geproduceerd.

Literatuur:

Jan van Oostveen en Ruud Stam. *Productiecentra van Nederlandse kleipijpen, Een overzicht van de stand van zaken*. Tiel/Leiden 2011.